

Nr 8

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående utlämnande av vissa lån utan hinder av gällande kreditrestriktioner.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 218 i första kammaren av herr *Eliasson* och herr *Andersson, Torsten*, samt nr 261 i andra kammaren av herrar *Larsson* i Hedenäset och *Svensson* i Stenkyrka, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att som sin mening uttala att de lån till den mindre företagsamheten inom hantverk, industri, jordbruk och trädgårdsnäring, som utlämnas mot statlig kreditgaranti, skall utgå utan hinder av gällande kreditrestriktioner.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I: 218.

Över motionen har yttrande inhämtats från *fullmäktige i riksbanken*, varjämte tillfälle beretts för *Svenska bankföreningen*, *Svenska sparbanksföreningen* och *Svenska jordbrukskreditkassan* att avgiva yttrande i ärendet.

Fullmäktige i riksbanken anför följande.

Med sin hemställan synas motionärerna närmast ha syftat till att lån mot statlig kreditgaranti till den mindre företagsamheten genom avtal mellan riksbanken och kreditinstitutet skulle beredas samma företrädesrätt som kreditiven för bostadsbyggandet. I anslutning härtill vilja fullmäktige framhålla, att fullmäktige, bl. a. med hänsyn till de hinder mot en fritt fungerande kreditmarknad som sådana avtal i längden kunna medföra, icke äro beredda att medverka till att ytterligare kreditändamål prioriteras. Fullmäktige anse sig därför icke kunna tillstyrka det i motionerna framställda yrkandet.

Vid behandlingen av ärendet inom fullmäktige har herr *Rubbestad* reserverat sig mot beslutet och framhållit att motionerna bort tillstyrkas av fullmäktige.

Svenska bankföreningen erinrar om att frågan om att lätta på kreditrestriktionerna för jordbruket, trädgårdsnäringen, hantverket och småindustrien var föremål för statsmakternas överväganden i samband med propositioner till 1956 års höstriksdag om anslag till supplementär jordbrukskredit och om vidgat stöd till hantverks- och småindustriföretag m. m. I dessa propositioner anfördes att flera omständigheter talade mot en sådan anordning, främst angelägenheten av att kreditåtstramningen vore generell för alla kreditinstitut och ändamål. Om nu ifrågavarande näringsgrenar

skulle undantagas från kreditpolitikens allmänna riktlinjer, skulle även andra delar av näringslivet kunna göra anspråk på motsvarande förmåner, därest de råkade in i en liknande situation. Det kunde emellertid icke anses lämpligt, att den allmänna kreditpolitiken successivt ersattes med särbestämmelser för olika grupper av lånesökande och låneändamål. Detta skulle så småningom kunna leda till en uppsplättning av kreditmarknaden som icke vore önskvärd.

Bankföreningen ansluter sig helt till dessa uttalanden. Enligt bankföreningens mening bör den omständigheten att statlig lånegaranti beviljats ej få inverka på frågan i vad mån det allmänna ekonomiska läget tillåter att lån verkligen lämnas. Föreningen avstyrker därför nu ifrågavarande motioner.

Svenska sparbanksföreningen framhåller följande.

Sparbanksföreningen är väl medveten om att kreditrestriktionerna åsamkat de mindre företagen stora svårigheter och att det med tanke på småföretagens betydelse för näringslivet är angeläget att dessa svårigheter snarast möjligt undanröjas. Kreditrestriktionerna ha utformats så, att samtidigt som bostadskrediterna åsatts högsta angelägenhetsgrad har kreditgivningen till andra ändamål begränsats. En ökning av kreditgivningen till dessa senare ändamål förutsätter därför en motsvarande ökning av den totala kreditvolymen eller minskning av de prioriterade krediterna. En sådan förändring i restriktionssystemet måste bedömas utifrån sina verkningar på samhällsekonomin och på bostadsproduktionen.

Motionärernas förslag har visserligen begränsad räckvidd så till vida som det endast avser sådana krediter till småföretagen, som utlämnas med statlig kreditgaranti. Förefintligheten av statsgaranti för vissa krediter får dock icke anses innebära, att dessa krediter skulle vara mera angelägna än andra. I och för sig innebär statsgarantien knappast någonting annat än att statsmakterna funnit, att de lånesökande på det ifrågavarande området i vissa fall sakna möjlighet att erbjuda bankmässig säkerhet för krediter och att det är ett allmänt intresse att sådan möjlighet beredes dem. Sparbanksföreningen har vid flera tillfällen framhållit och vill än en gång understryka, att statsgaranti icke utan vidare betyder att kredit kan erhållas. Det är väl i själva verket en av fördelarna med statsgarantisystem i stället för statliga lånefonder, att kreditbehoven i fråga med fullgod säkerhet fått tillgodoses inom ramen av den allmänna marknadens möjligheter och under avvägning mot andra angelägna kreditbehov.

Sparbanksföreningen vill slutligen framhålla, att sparbankerna finner det vara en för dem angelägen uppgift att inom ramen för gällande kreditrestriktioner söka tillgodose de lokala småföretagens kreditbehov och detta oavsett om den fullgoda säkerhet, som enligt sparbankslagen måste krävas, utgöres av statsgaranti eller av annat.

Svenska jordbrukskreditkassan finner att de krediter som avses i motionerna har en viktig uppgift att fylla och som regel kan sägas besitta en hög angelägenhetsgrad. Jordbrukskreditkassan uttalar i fortsättningen följande.

Vad närmast angår jordbruket — inklusive trädgårdsskötseln — är det påtagligt, att denna näring är särskilt känslig för allvarligare störningar i fråga om kreditförsörjningen. Den grundläggande orsaken härtill är att jordbruket som regel arbetar med svag räntabilitet, vilket gör att möjligheterna till företagssparande där blir ganska begränsade. Å andra sidan kräver jordbruket för sin normala funktion och sunda utveckling rätt stora kapitaltillskott.

Det förtjänar i detta sammanhang särskilt uppmärksammas, att jordbrukets företagare nästan uteslutande utgöres av fysiska personer. Därmed kommer finansierandet av generationsväxlingen in i bilden. När ett jordbruksföretag (äganderätt, arrende) skall övergå från en innehavare till en annan, krävs nästan alltid en kapitalinsats, som med åren fått tendens att alltmer öka i storlek. Visserligen kommer normalt en betydande del av detta kapitalbelopp överlåtaren till godo, men med nuvarande utformning av kreditrestriktionerna plägar detta icke förringa den tillträdande jordbrukarens finansiella svårigheter. Här har ett problem skapats, som hotar att äventyra den normala generationsväxlingen inom jordbruket.

En annan omständighet som i sammanhanget måste beaktas är angelägenheten av att den pågående rationaliseringen inom jordbruket får fortgå i skäligen omfattning. Den fortsatta utvecklingen av hela vårt näringsliv bygger i väsentlig mån — både direkt och indirekt — på att jordbruksnäringsens effektivitet växer ytterligare, och detta tämligen snabbt. Men sådan ökad effektivitet förutsätter en fortsatt betydande rationaliseringsverksamhet, och denna synes icke kunna säkerställas utan skäligen tillskott av investeringsmedel.

För hantverk och småindustri torde förhållandena i tillämpliga delar motsvara vad ovan anförts beträffande jordbruket.

Motionärerna har begränsat sin hemställan till att avse lån med statlig garanti. Enligt jordbrukskreditkassans erfarenhet torde det också vara så, att just de mindre företagarna, som kunna komma i fråga för garantilån, är särskilt besvärade av nuvarande kreditläge. Men även inom andra delar av jordbruket börjar finansieringsproblemen få en alltmer oroande aktualitet. Med detta allmänna uttalande tillstyrker jordbrukskreditkassan bifall till de föreliggande motionerna.

Utskottet. Frågan om utlämnande av vissa lån utan hinder av gällande kreditrestriktioner behandlades av förra årets riksdag. I anledning av då föreliggande motioner uttalade utskottet, att utskottet för sin del icke vore berett tillstyrka att särskilda lättnader skulle genomföras för låntagare med statlig kreditgaranti.

Utskottet anser sig vidare böra erinra om att höstriksdagen 1956 på förslag av Kungl. Maj:t dels anvisade ytterligare 30 miljoner kronor för utlåning genom företagarföreningarna, dels ock fattade beslut om inrättande av en statlig utlåningsfond för supplementär jordbrukskredit, för vilken anvisades ett belopp av 50 miljoner kronor. Enligt vad utskottet inhämtat torde det tilläggsbelopp om 30 miljoner kronor som ställts till företagarföreningarnas förfogande komma att under innevarande budgetår i sin helhet tagas i anspråk för utlåning. Likaså lär den ram som fastställts

för ställande av statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag bli helt utnyttjad. Däremot har tills vidare inkommit ansökningar om lån ur fonden för supplementär jordbrukskredit i så begränsad omfattning, att det förefaller sannolikt att denna fond endast till en mindre del skulle behöva disponeras innevarande budgetår.

Att vid sidan av de lättnader i kreditförsörjningen som genom riksdagens beslut hösten 1956 kommit till stånd för berörda låntagarkategorier inom hantverk, industri och jordbruk genomföra särskilda åtgärder i syfte att åstadkomma en prioritering av lån med statlig kreditgaranti kan icke av utskottet tillstyrkas. Utskottet vill erinra om att avsikten med de statliga kreditgarantierna varit att dessa skulle utgöra ett komplement till den statliga utlåningsverksamheten genom att möjliggöra upptagande av lån hos de vanliga kreditinrättningarna för sådana låntagare, som icke är i stånd att tillhandahålla bankmässiga säkerheter. Däremot innebär garantierna icke någon utfästelse om att lånen skall erhålla prioritet framför annan utlåning. Då en statlig kreditgaranti ur säkerhetssynpunkt är att betrakta som bankmässig säkerhet borde emellertid enligt utskottets mening kunna prövas om icke lån avseende driftkredit till jordbrukare kunde lämnas ur fonden för supplementär jordbrukskredit till lånesökande med sådan garanti. Det må slutligen erinras om att en översyn och samordning av det statliga kreditstödet åt hantverk och småindustri eller därmed jämförlig företagsamhet företas av en sakkunnig tillkallad av chefen för handelsdepartementet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att motionerna I: 218 och II: 261 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 mars 1957

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Fahlander, Mogård*,
Werner, Ståhle, Danmans och Mannerskantz;

från andra kammaren: herrar Sköldin, Schmidt, Larsson i Julita,
Nordqvist i Karlskoga*, Andersson i Ronneby*, Svensson i Stenkyrka,
Persson i Appuna och Löfgren.

---

* Ej närvarande vid justeringen.